

Ziekenhuis
Rivierland
Patiënteninformatie

oncologie

BESCHERMENDE MAATREGELEN CYTOSTATICA

www.ziekenhuisrivierland.nl

PATIËNTEN INFORMATIE BESCHERMENDE MAATREGELEN CYTOSTATICA

Deze informatiefolder geeft informatie over beschermende maatregelen in de thuissituatie, bij de behandeling met chemotherapie. Deze informatiefolder is algemeen van aard en gaat niet in op specifieke details betreffende de situatie van de patiënt. De folder is bedoeld voor de patiënt, diens naaste en/of mantelzorgers.

INLEIDING

U hebt mondeling en schriftelijk informatie ontvangen, over de behandeling met chemotherapie, van uw behandelend arts of uw verpleegkundige. Chemotherapie is een behandeling met medicijnen die cytostatica (het meervoud van cytostaticum) worden genoemd. Chemotherapie wordt over het algemeen toegepast bij de behandeling van kanker en grijpt in op de celdeling met als doel kwaadaardige cellen te doden. Deze cytostatica kunnen op verschillende manieren worden toegediend om zo in de bloedbaan terecht te komen, bijvoorbeeld via een infuus of tabletten. Via het bloed worden de cytostatica door het hele lichaam verspreid en kunnen ze de kankercellen vrijwel overal bereiken. Via de zogenaamde 'uitscheidingsproducten' (urine, ontlasting en andere lichaamsvloeistoffen) verlaten de cytostaticaresten het lichaam weer.

RISICOPERIODE

Tijdens de risicoperiode worden cytostaticaresten uitgescheiden via uitscheidingsproducten. Onder uitscheidingsproducten verstaan we onder andere urine, ontlasting, braaksel, bloed, wondvocht en transpiratievocht. Tijdens de risicoperiode dient er extra aandacht te zijn voor beschermende maatregelen om zo een open contact met cytostaticaresten tot een minimum te beperken. De risicoperiode is verschillend per cytostaticum en kan variëren van 1 tot 7 dagen vanaf de laatste toediening. Uw behandelend arts en/of verpleegkundige kan u vertellen welke termijn gehanteerd moet worden.

SCHADELIJKE EFFECTEN CHEMOTHERAPIE

Uit onderzoek blijkt dat cytostatica schadelijk kunnen zijn voor gezonde mensen. Vooral verpleegkundigen, die hier tijdens hun werk veel mee in aanraking komen lopen een risico. Mogelijk hebt u al gemerkt dat zij hiervoor extra beschermende maatregelen nemen, zoals het dragen van handschoenen. Omdat u en uw naasten thuis slechts korte tijd in aanraking komt met cytostatica, zijn de risico's klein te noemen. Toch vinden wij het belangrijk om u op een aantal zaken te wijzen. Voor u en uw naaste/mantelzorgers houdt het in dat het contact met cytostaticaresten zo klein mogelijk dient te zijn en welke beschermende maatregelen/voorschriften kunt treffen.

BESCHERMENDE MAATREGELEN

Beschermende maatregelen zijn bedoeld om u en uw naaste/mantelzorger te beschermen tegen mogelijk open contact met cytostaticaresten. Zoals eerder gemeld zitten deze in uw uitscheidingsproducten (excreta). Probeer vooral praktisch om te gaan met deze maatregelen.

De belangrijkste maatregel die u kunt treffen, is bewust omgaan met uw uitscheidingsproducten. Voor mantelzorgers die ondersteunen in de directe verzorging en mogelijk contact met uitscheidingsproducten wordt het gebruik van plastic wegwerphandschoenen aangeraden. Na gebruik van de wegwerphandschoenen dient u deze direct weg te gooien. Bij punt 11 wordt meer uitleg gegeven over de afvalverwerking. De aanschaf van de handschoenen voor u en uw naaste/mantelzorger zijn voor eigen rekening. De medewerkers van de thuiszorg beschikken over hun eigen handschoenen.

1. INNAME CYTOSTATICA MIDDELS TABLET, CAPSULE OF DRANK

Indien u thuis cytostaticatabletten of capsules of een cytostaticadrankje moet innemen, let dan op het volgende:

- Neem bij voorkeur zelf (zonder hulp) de cytostaticatabletten (capsules of drankje) in.
- Cytostaticatabletten/capsules moeten in principe heel ingenomen worden (tabletten niet fijnmaken, capsules niet openmaken). Indien de inname niet lukt, neem dan contact op met uw arts of verpleegkundige.
- Was uw handen na inname van de cytostaticatabletten (capsules, drankje) om besmetting van de omgeving te voorkomen.
- Als iemand u helpt bij de medicijninname, dan is het raadzaam dat deze persoon wegwerphandschoenen draagt om het contact met de cytostatica te vermijden.

2. GEBRUIK VAN TOILET

Alle uitscheidingsproducten kunnen en mogen via het riool worden afgevoerd. Bij voorkeur maakt u gebruik van het toilet (in plaats van een po of urinaal). U mag elke toilet gebruiken. Daarbij gelden de volgende voorschriften:

- Zittend urineren (geldt ook voor de heren).
- Spoel het toilet na gebruik 2 x door (indien aanwezig met gesloten deksel). Gebruik hierbij **niet** de waterbesparende knop.
- Verwijder eventuele druppels op de bril, deppend en met droog toiletpapier.
- Was uw handen na toiletgebruik.

Bij gebruik van de po of urinaal wordt aanbevolen:

- De po of het urinaal na ieder gebruik voorzichtig te legen in het toilet.
- Spoel het toilet na gebruik 2 x door (indien aanwezig met gesloten deksel). Gebruik hierbij **niet** de waterbesparende knop.
- Daarna dient de po of het urinaal gereinigd te worden. Bij punt 9 wordt meer uitleg gegeven over het reinigen van materialen.
- Wanneer u ondersteund wordt bij het afvegen, dient degene die u helpt handschoenen te dragen en na de handeling haar/ zijn handen te wassen.

3. WASGOED

Voor wasgoed dat sterk bevuild is met urine, ontlasting, braaksel of ernstige transpiratie adviseren wij de volgende stappen:

- Was dit wasgoed apart.
- Verzamel het wasgoed in een aparte, goed afsluitbare plastic zak. Wanneer deze zak enigszins vol is, kunt u de was doen (hoeveelheid vergelijkbaar met een volle trommel). Als u eerder de was wilt doen, is dit geen probleem.
- Plaats het wasgoed vanuit de aparte verzamelzak direct in de wasmachine, zo mogelijk zonder het aan te raken.
- Was uw handen na plaatsing van het wasgoed in de wasmachine.
- T.a.v. wasprogramma: stel eerst in op een voorwasprogramma en daarna het gebruikelijke wasprogramma met uw gebruikelijke wasmiddel.
- Wanneer een ander het wasgoed wast, dient diegene handschoenen te dragen bij het plaatsen in de wasmachine.

4. INCONTINENTIE (VERSCHONEN)

Bij voorkeur verzorgt u uzelf. Bij het verschonen van het incontinentiemateriaal adviseren wij u de volgende voorschriften:

- Zorg dat alle materialen die nodig zijn klaarliggen.
- Verpak het gebruikte incontinentiemateriaal in een aparte zak, voordat u dit bij het afval gooit; zie punt 11.
- Was uw handen met water en zeep na het verschonen.

Wanneer u ondersteund wordt bij de verschoning van incontinentiemateriaal, dient degene, die u helpt handschoenen, te dragen. Na afloop dient de helpende de handen te wassen met water en zeep.

5. STOMAZORG

Bij voorkeur verzorgt u zelf de stoma. In de zorg rondom de stoma adviseren wij u de volgende voorschriften:

- Verzorg de stoma zoveel mogelijk op een vaste plaats.
- Zorg dat alle materialen die nodig zijn, klaarliggen.
- Probeer zo mogelijk lekkage vanuit de stoma te voorkomen bij het wisselen van het stomazakje.
- Verpak het gebruikte stomamateriaal in een apart zakje voordat u dit bij het afval gooit; voor meer informatie, zie punt 11.
- Bij lediging in het toilet; spoel het toilet 2 x door (indien aanwezig met gesloten deksel). Gebruik hierbij **niet** de waterbesparende knop.
- Was uw handen met water en zeep na verzorging van de stoma.

Wanneer u ondersteund wordt bij de stomazorg, dient degene die u helpt handschoenen te dragen. Na afloop dient de helpende de handen te wassen met water en zeep.

6. (URINE) KATHETER/ OPVANGZAK

Bij voorkeur verzorgt u zelf de katheter. In de zorg rondom de katheter adviseren wij u de volgende voorschriften:

- Wissel de (urine)opvangzak wanneer deze bijna vol is in zijn geheel te verwisselen, in plaats van leeg te laten lopen.
- Wissel de (urine)opvangzak zoveel mogelijk op een vaste plaats.
- Zorg dat alle materialen die nodig zijn, klaarliggen.
- Probeer lekkage vanuit de katheter te voorkomen bij het wisselen van de opvangzak
- De (urine)opvangzak kunt u (in verband met mogelijke lekkage) in een dubbele plastic zak doen en daarna met het huisvuil weggooien.
- Was uw handen met water en zeep na het wisselen van de (urine)opvangzak.

Wanneer u ondersteund wordt bij het wisselen van de (urine)opvangzak, dient degene die u helpt handschoenen te dragen. Na afloop dient de helpende de handen te wassen met water en zeep.

7. BRAAKSEL

De maatregelen bij het omgaan met braaksel zijn hetzelfde als bij ontlasting en urine.

- U kunt een handdoek of wegwerponderlegger op uw kussen leggen, als u misselijk bent of denkt te zullen braken.
- Maak bij braken, indien mogelijk, gebruik van het toilet. Indien dit niet mogelijk is, gebruik dan zoveel mogelijk wegwerpmateriaal. Denk hierbij aan een plastic zak of draagtas in een emmer. Knoop de plastic zak of de draagtas voorzichtig dicht en gooi deze direct na gebruik weg in een aparte vuilniszak, om lekken te voorkomen.
- Verwijder eventuele druppels op de bril; deppend en met droog toiletpapier.
- Braaksel mag u weggooiden in het toilet.
- Bij lediging in het toilet; spoel het toilet 2 x door (indien aanwezig met gesloten deksel). Gebruik hierbij niet de waterbesparende knop.
- Was de handen na het braken en/of opruimen van het braaksel.

Tip: zorg, wanneer u de deur uitgaat, dat u opvangmateriaal bij u heeft zodat u ergens in kunt braken wanneer u plotseling misselijk bent. U kunt hierbij denken aan een plastic tasje of iets dergelijks.

8. ONDERSTEUNING BIJ HET WASSEN / DOUCHEN

Bij voorkeur verzorgt u zichzelf, maar soms is ondersteuning noodzakelijk. U bepaalt zelf wat mogelijk is in uw situatie.

9. VOORSCHRIFTEN MET BETREKKING TOT REINIGEN

Het gebruik van een neutraal reinigingsmiddel (bijvoorbeeld allesreiniger of groene zeep) is voldoende. De volgende voorschriften zijn van toepassing:

- Gebruik wegwerphandschoenen bij het reinigen van materiaal waar uitscheidingsproducten mee in aanraking zijn geweest. Denk hierbij aan het toilet, de douche en dergelijke.
- De gebruikte schoonmaakdoeken mogen niet uitgespoeld worden in het sopwater. U dient steeds een nieuw doekje te gebruiken. Verzamel de gebruikte schoonmaakdoeken in een aparte verzamelzak voor de was (zie punt 3).
- Reinig het toilet en douche minimaal 1x per week of wanneer deze erg vies is.
- De po of het urinaal dient na gebruik gereinigd te worden. Deze spoelt u, na gebruik, eerst om met koud water. Vervolgens reinigt u deze met een neutraal reinigingsmiddel (allesreiniger of groene zeep).
- De postoele dient 1 x per dag gereinigd te worden.
- Indien de vloer of de vloerbedekking bevuild is met braaksel,

urine of andere lichaamsvloeistoffen, kunt u deze eerst droogdeppen met keukenpapier (absorberend) en daarna schoonmaken met een gewone zeepoplossing. Probeer ervoor te zorgen dat u van buiten naar binnen werkt (van schoon naar vuil).

- Reinig een medicijncupje wat hergebruikt wordt, voorzichtig onder stromend water.
- Wanneer u hulp heeft in de huishouding, is het van belang dat u deze hulp informeert over bovenstaande voorschriften vanwege uw behandeling met chemotherapie.
- Voor gebruik van bestek, serviesgoed en andere gebruiksartikelen hoeft u geen speciale maatregelen te nemen.

10. REINIGEN BIJ BCG-BLAASSPOELINGEN

Wanneer u wordt behandeld met blaasspoelingen met BCG, dient u het toilet dagelijks te reinigen met een chlooroplossing. Het gebruikte schoonmaakdoek moet u apart wassen.

11. VOORSCHRIFTEN MET BETREKKING TOT AFVALVERWERKING

- Alle wegwerpmaterialen (bijv. incontinentiemateriaal, bakjes met braaksel, gebruikt stomamateriaal of pillenstrips) die mogelijk in aanraking zijn geweest met cytostatica, dienen weggegooid te worden in een aparte afvalzak. Dit mag een plastic tasje of boterhamzakje zijn. Dit om het risico op lekken te voorkomen.
- Sluit deze zak goed.
- Deze dichtgeknoopte plastic zak kunt u vervolgens in een plastic vuilniszak doen en gewoon met het huisvuil weggooien.
- Overgebleven medicijnen dient u in te leveren bij uw apotheek.

12. WAT TE DOEN ALS U IN AANRAKING BENT GEWEEST MET CYTOSTATICARESTEN

Een sporadisch contact met cytostaticaresten is tot nu toe niet als schadelijk bewezen. Dus u hoeft zich geen zorgen te maken. Probeer mogelijk contact met cytostaticaresten zoveel mogelijk te voorkomen, maar mocht het u of uw naaste/ mantelzorg overkomen, dan adviseren wij u het volgende:

- Blijf vooral rustig.
- Probeer de plaats (bv. uw handen, armen of iets dergelijks) te reinigen met water en zeep.
- Wanneer u twijfels heeft, kunt u dit bespreken met uw behandelend arts/ verpleegkundige.

LICHAMELIJK CONTACT / SEKSUALITEIT

Veel vragen gaan over intiem contact, zoals het knuffelen of het geven van een zoen. Zover men weet, leidt dit niet tot schadelijke effecten. U hoeft knuffelen, zoenen, intimiteit en lichamenlijk contact niet te mijden. Het is niet bekend of, en in welke mate cytostatica opgenomen worden in het sperma of het slijmvlies van de vagina. Het advies is om gedurende de periode dat u met chemotherapie behandeld wordt gebruik te maken van een condoom bij seksueel contact.

VOORKOMEN VAN ZWANGERSCHAP

Cytostatica kunnen aangeboren afwijkingen veroorzaken bij het ongeboren kind. Het is daarom raadzaam voor zowel vrouwelijke als mannelijke patiënten tijdens en na de behandeling met chemotherapie zwangerschap te voorkomen door anticonceptie te gebruiken.

Bespreek de anticonceptie maatregelen en hoelang deze toegepast moeten worden met uw behandelend arts of verpleegkundige. Over het algemeen is het advies om na de behandeling met cytostatica, minstens een periode van een half jaar aan te houden. Indien er tijdens de behandeling een vermoeden van zwangerschap is, breng dan direct uw arts op de hoogte.

ZWANGERSCHAP EN CHEMOTHERAPIE

Wanneer uw naaste/mantelzorg zwanger is, heeft dit geen consequenties voor de omgang. U mag gewoon contact hebben met de zwangere. Deze mag u ondersteunen waar nodig met de nodige voorzorgmaatregelen zoals in deze folder staat beschreven.

INFORMEREN VAN FAMILIE, NAASTEN EN ANDERE ZORGVERLENERS

Het is belangrijk uw familie en de zorgverleners die bij u betrokken zijn (bijv. de thuiszorg, fysiotherapie e.d.), te melden dat u behandeld wordt met chemotherapie. Stelt u hen op de hoogte van de maatregelen die in deze folder staan. Met het opvolgen van deze maatregelen kunt u de risico's tot een minimum beperken en hoeft u zich en anderen niet onnodig ongerust te maken.

Vragen NAAR AANLEIDING VAN DEZE INFORMATIEFOLDER

We hebben geprobeerd zo volledig mogelijk te zijn in deze folder. Wanneer u vragen heeft die van toepassing zijn op uw situatie, raden wij u aan om deze te stellen aan uw behandelend arts of verpleegkundige.

AANTEKENINGEN

A page of dotted lines for notes, with a decorative orange and blue curved shape at the bottom right corner.

Ziekenhuis
Rivierenland
Hét mensenziekenhuis

President Kennedylaan 1, 4002 WP Tiel
Postbus 6024, 4000 HA Tiel

T. 0344-674911

E. info@zrt.nl

www.ziekenhuisrivierenland.nl

